# RETTENS DOM (Tredje Udvidede Afdeling)
5. juni 1996 *

I sag T-398/94,

**Kahn Scheepvaart BV**, Rotterdam (Nederlandene), ved advokat Thomas Jestaedt, Düsseldorf, og advokat Tom R. Ottervanger, Rotterdam, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Carlos Zeyen, 67, rue Ermesinde,

sagsøger,

mod

**Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber** ved Paul Nemitz og Jean-Paul Keppenne, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 25. oktober 1994 om for året 1994 at godkende en tysk støtteordning for skibsbygningsindustrien,

har

* Processprog: engelsk.

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.P. Briët, og dommerne B. Vesterdorf, P. Lindh, A. Potocki og J.D. Cooke,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 12. marts 1996,

afsagt følgende

## Dom

### De relevante retsforskrifter

1 Med hjemmel i artikel 92, stk. 3, litra d), [nu litra e)] og artikel 113 i EF-traktaten (herefter »traktaten«) har Rådet fastsat særlige bestemmelser om foreneligheden med det fælles marked af statsstøtte til skibsbygningsindustrien. Bestemmelserne findes i Rådets direktiv 90/684/EØF af 21. december 1990 om støtte til skibsbygningsindustrien (EFT L 380, s. 27, herefter »det syvende direktiv«), som ændret ved Rådets direktiv 92/68/EØF af 20. juli 1992 (EFT L 219, s. 54, herefter »direktiv 92/68«) og Rådets direktiv 93/115/EF af 16. december 1993 (EFT L 326, s. 62, herefter »direktiv 93/115«). I det syvende direktiv opstilles en sondring mellem på den ene side produktionsstøtte, også kaldet driftsstøtte, for hvilken der gælder en maksimumsgrænse, og på den anden side støtte til omstrukturering, der ydes for at bidrage til påkrævede strukturændringer inden for den europæiske skibsbygningsindustri. Det syvende direktiv trådte i kraft den 1. januar 1991 for en periode på tre år. Gyldigheden blev forlænget til udgangen af 1994 ved direktiv 93/115.

2 I artikel 3, stk. 1, i det syvende direktiv bestemmes det bl.a., at »alle former for støtte til redere eller tredjemænd, der ydes som støtte til bygning eller ombygning af skibe, er omfattet af de i artikel 11 fastsatte regler for anmeldelse«. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 2, er »subventionsækvivalenten af støtten ... helt undergivet bestemmelserne i artikel 4 samt den overvågningsprocedure, der er fastlagt i artikel 12, når støtten faktisk anvendes til bygning eller ombygning af skibe på værfter i Fællesskabet«.

3 I artikel 4, stk. 1, i det syvende direktiv bestemmes det, at »produktionsstøtte til bygning og ombygning af skibe kan betragtes som forenelig med det fælles marked, når den samlede støtte, der ydes til den enkelte kontrakt, i subventionsækvivalent ikke overstiger en fælles maksimumsgrænse udtrykt i procent af kontraktværdien før støtte« (herefter »maksimumsgrænsen«).

4 For året 1994 fastsatte Kommissionen maksimumsgrænsen, som omhandlet i artikel 4, stk. 1, og artikel 5, stk. 1, i det syvende direktiv, til 9% (jf. Kommissionens meddelelse 94/C 37/05, EFT 1994 C 37, s. 4).

## Sagens faktiske omstændigheder

5 Sagsøgeren er et nederlandsk datterselskab af det schweiziske selskab Jumbo Shipping Company SA (herefter »Jumbo Shipping«). Sagsøgerens hovedvirksomhed er løftning og søtransport af tunge ladninger. Sagsøgeren benytter hertil diverse »heavy lift«-skibe (skibe til tunge transporter).

6 Ved skrivelse af 13. april 1994 indgav sagsøgeren klage til Kommissionen over tysk statsstøtte, der ifølge sagsøgeren var ydet til bygning af to skibe, som af Schiffahrtskontor Altes Land GmbH (herefter »SAL«) og selskaber i Heinrich-koncernen var bestilt hos skibsværftet J. J. Sietas KG Schiffswerft GmbH & Co. til levering ultimo 1994/primo 1995. Sagsøgeren gjorde bl.a. gældende, at de skattefordele, der

var indrømmet ved § 82f i Einkommensteuerdurchführungsverordnung (gennemførelsesbekendtgørelse om indkomstskat, herefter »EStDV«) og § 15a, sammenholdt med § 52, stk. 19, i Einkommensteuergesetz (lov om indkomstskat, herefter »EStG«) sammen med andre tilskud udgjorde en støtte, der oversteg maksimumsgrænsen i medfør af det syvende direktiv.

7 Efter indgivelsen af klagen fandt der en brevveksling sted mellem parterne. Ved skrivelse af 7. oktober 1994 fremsendte sagsøgeren yderligere oplysninger om finansieringen af bygningen af skibet »Frauke« (herefter »Frauke«), der var ét af de af klagen omfattede fartøjer. I løbet af 1994 var parterne ligeledes i kontakt med hinanden både telefonisk og ved møder. Ved disse lejligheder var sagsøgeren flere gange repræsenteret af Jumbo Shipping.

8 Da gyldigheden af det syvende direktiv blev forlænget til udgangen af 1994 ved direktiv 93/115, var medlemsstaterne forpligtet til at anmelde samtlige støtteordninger inden for skibsbygningsindustrien, der var i kraft i 1994, herunder de ordninger, der allerede var godkendt for 1991-1993. Den 25. oktober 1994 vedtog Kommissionen en beslutning vedrørende disse ordninger i medfør af sin forpligtelse til at undersøge deres forenelighed med bestemmelserne i det syvende direktiv. Ved beslutningen, der var rettet til den tyske regering, godkendte Kommissionen for det første, i henhold til artikel 3, 4, 6 og 8 i det syvende direktiv og for året 1994, gennemførelsen af fem støtteordninger, der kun indirekte vedrørte skibsbygning, herunder generelle garantiordninger, investeringsstøtte og støtte til forskning og udvikling. Den foreliggende sag vedrører ikke disse ordninger. For det andet forlængede Kommissionen i overensstemmelse med artikel 3 og 4 i det syvende direktiv og ligeledes for året 1994 visse andre støtteordninger, der direkte vedrørte skibsbygning, herunder de forskellige skattelettelsesordninger i henhold til § 82f i EStDV og § 15a og § 52, stk. 19, i EStG, som sagsøgeren har anfægtet. Beslutningen af 25. oktober 1994 blev meddelt de tyske myndigheder ved skrivelse af 11. november 1994.

9 Ved skrivelse af 31. oktober 1994 gav Kommissionen Jumbo Shipping meddelelse om vedtagelsen af beslutningen af 25. oktober 1994. Der blev tilsendt sagsøgeren en kopi af skrivelsen.

## Retsforhandlinger og parternes påstande

10 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 30. december 1994 har sagsøgeren anlagt sag til prøvelse af Kommissionens beslutning. Sagen blev henvist til behandling i en afdeling bestående af tre dommere. Efter at have hørt parterne traf Retten den 11. januar 1996 beslutning om at henvise sagen til behandling i Tredje Udvidede Afdeling bestående af fem dommere.

11 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Tredje Udvidede Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

12 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i retsmødet den 12. marts 1996.

13 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Kommissionens beslutning annulleres.

— Der træffes sådanne foranstaltninger, som Retten måtte finde passende.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

14 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning, subsidiært frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

## Sagens genstand

15 Indledningsvis skal sagens genstand fastlægges, idet Kommissionen har gjort gældende, at sagsøgeren i replikken har ændret denne. Ifølge Kommissionen har sagsøgeren således søgt at udvide sagen til, ud over annullation af beslutningen af 25. oktober 1994 vedrørende støtteordninger, tillige at vedrøre annullation af det stiltiende afslag — som sagsøgeren hævder, var indeholdt i skrivelsen af 31. oktober 1994 — på »i medfør af traktatens artikel 93, stk. 2, at iværksætte en undersøgelse af, om de konkrete skattefordele for Frauke's ejere, sammenholdt med andre støtteforanstaltninger, udgjorde en støtte, der var uforenelig med det fælles marked« (punkt 8 i replikken).

16 Det bemærkes, at sagsøgeren som svar på spørgsmål, der blev stillet under retsmødet, har bekræftet, at formålet med søgsmålet ikke alene er at opnå annullation af beslutningen af 25. oktober 1994, men også annullation af det hævdede stiltiende afslag i skrivelsen af 31. oktober 1994 på i medfør af traktatens artikel 93, stk. 2, at iværksætte en undersøgelse af, om de konkrete skattefordele for Frauke's ejere, sammenholdt med andre støtteforanstaltninger, var forenelige med fællesmarkedet.

17 Det må imidlertid konstateres, at ifølge stævningens ordlyd anlægger sagsøgeren sag »med påstand om (...) annullation af Kommissionens beslutning af 25. oktober 1994 (herefter 'beslutningen') ... om godkendelse af en beskatningsordning i forbindelse med finansiering af 'heavy lift'-skibe, som blev meddelt sagsøgeren ved skrivelse af 31. oktober 1994«. Under overskriften »konklusion« nedlægger sagsøgeren påstand om, at »beslutningen«, dvs. Kommissionens beslutning af 25. oktober 1994, annulleres. Det er hertil relevant at bemærke, at denne beslutning, der var rettet til den tyske regering, udelukkende vedrører generelle tyske støtteordninger, herunder den af sagsøgeren anfægtede ordning. I beslutningen tog Kommissionen ikke stilling til individuelle støtteforanstaltninger.

18 Selv om det anføres i stævningens punkt 7, at Kommissionen »ved i beslutningen af 31. oktober 1994 at godkende gennemførelsen af ordningen og derved afslå klagen har (...) tilsidesat EF-traktatens artikel 93, stk. 2«, og det af sammenhængen i stævningen fremgår, at sagsøgerens interesse samler sig om den konkrete

gennemførelse af den pågældende generelle støtteordning, særligt finansieringen af de to skibe, som SAL og koncernselskaberne har afgivet bestilling på, og hvoraf det ene er skibet Frauke, har sagsøgeren dog ikke i stævningen nedlagt påstand vedrørende den konkrete gennemførelse af den omtvistede støtteordning. Efter Rettens opfattelse skal det af sagsøgeren anførte fortolkes således, at det indgår i argumentationen til støtte for den nedlagte påstand.

19 Det må herefter fastslås, at der i stævningen alene er nedlagt påstand om annullation af beslutningen af 25. oktober 1994, for så vidt som denne tillader, at de tyske myndigheder anvender bestemmelserne i § 82f i EStDV og § 15a, sammenholdt med § 52, stk. 19, i EStG, om ydelse af skattefordele. Det fastslås endvidere, at selv om sagsøgeren i punkt 7 og 8 i replikken gør gældende, at Kommissionen med vedtagelsen af beslutningen af 25. oktober 1994 tillige har rettet en beslutning til sagsøgeren om at afslå at iværksætte en undersøgelse af, om skattefordelene for Frauke's ejere, sammenholdt med de øvrige støtteforanstaltninger, udgjorde støtte, der var uforenelig med det fælles marked, fremgår det dog af den første side af replikken, at sagen stadig angår en påstand om annullation af »... Kommissionens beslutning af 25. oktober 1994«.

20 Under disse omstændigheder findes den af sagsøgeren under retsmødet nedlagte påstand om, at skrivelsen af 31. oktober 1994 annulleres i det omfang, den indeholder et stiltiende afslag på klagen, i henhold til artikel 44 i Rettens procesreglement ikke at kunne antages til realitetsbehandling. I henhold til artikel 44 i Rettens procesreglement påhviler der parterne en forpligtelse til at angive søgsmålets genstand i stævningen. Selv om artikel 48 i Rettens procesreglement under visse omstændigheder tillader fremsættelse af nye anbringender, kan en part ikke ændre søgsmålets genstand under sagens behandling (jf. Domstolens dom af 25.9.1979, sag 232/78, Kommissionen mod Frankrig, Sml. s. 2729, præmis 3, og Rettens dom af 10.7.1990, sag T-64/89, Automec mod Kommissionen, Sml. II, s. 367, præmis 69).

21 Det følger heraf, at søgsmålets genstand kun omfatter påstanden om annullation af beslutningen af 25. oktober 1994 (herefter »den anfægtede beslutning« eller »beslutningen af 25. oktober 1994«), i det omfang det deri tillades, at de tyske

myndigheder anvender bestemmelserne i § 82f i EStDV og § 15a, sammenholdt med § 52, stk. 19, i EStG, om ydelse af skattefordele.

## Spørgsmålet om antagelse til realitetsbehandling af påstanden om annullation af beslutningen af 25. oktober 1994

*Parternes argumenter*

22 Kommissionen har, uden formelt at rejse formalitetsindsigelse i medfør af artikel 114 i Rettens procesreglement, gjort gældende, at sagen ikke kan antages til realitetsbehandling. Da den anfægtede beslutning er rettet til den tyske regering, kan en sag til prøvelse heraf kun antages til realitetsbehandling, hvis beslutningen berører sagsøgeren umiddelbart og individuelt, som omhandlet i traktatens artikel 173, stk. 4 (jf. Domstolens dom af 15.7.1963, sag 25/62, Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 411, org. ref.: Rec. s. 197). I den foreliggende sag er sagsøgeren imidlertid ikke individuelt berørt.

23 Kommissionen har for det første anført, at den anfægtede beslutning vedrører et antal støtteordninger til fordel for skibsbygningsindustrien i Tyskland, der skal gennemføres ved anvendelse i et ubestemt antal tilfælde. De potentielle modtagere af støtte gennem disse ordninger udgør en meget omfattende gruppe, og deres antal var ikke fastlagt og kunne heller ikke afgrænses nærmere på det tidspunkt, hvor den anfægtede beslutning blev truffet.

24 Kommissionen har herved henvist til, at selv potentielle støttemodtagere ifølge retspraksis kun kan anlægge sag, når de selv opfylder betingelserne i traktatens artikel 173, stk. 4 (jf. Domstolens dom af 2.2.1988, forenede sager 67/85, 68/85 og 70/85, Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 219, præmis 15, af 17.9.1980, sag 730/79, Philip Morris mod Kommissionen, Sml. s. 2671, præmis 5,

og af 13.3.1985, forenede sager 296/82 og 318/82, Nederlandene og Leeuwarder Papierwarenfabriek mod Kommissionen, Sml. s. 809, præmis 13).

25 Hvis Kommissionen havde vedtaget en beslutning om ikke at godkende en tysk støtteordning for skibsbygningsindustrien, ville en sag med påstand om annullation af en beslutning, der blev anlagt af en af de potentielle modtagere af støtte gennem den pågældende ordning, således ifølge retspraksis ikke kunne antages til realitetsbehandling (jf. ovennævnte dom i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen og Domstolens dom af 7.12.1993, sag C-6/92, Federmineraria m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 6357, præmis 14 og 15). Da sagsøgeren endvidere kun er en konkurrent til en kunde hos de potentielle støttemodtagere i henhold til den godkendte støtteordning, kan sagen så meget desto mindre antages til realitetsbehandling. Kommissionen har særligt anført, at sagsøgeren ikke er fremkommet med oplysninger, der kan godtgøre, at støtteordningen på nogen måde har berørt sagsøgerens erhvervsmæssige virksomhed.

26 Kommissionen har endvidere anført, at sagen i det væsentlige vedrører en støtte, som den tyske regering har ydet en bestemt virksomhed. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at sagsøgeren kunne have anfægtet den individuelle afgørelse, som de tyske myndigheder traf som led i gennemførelsen af støtteordningen, for de nationale retsinstanser (jf. Domstolens dom af 12.4.1984, sag 281/82, Unifrex mod Kommissionen og Rådet, Sml. s. 1969, præmis 11).

27 Endelig har Kommissionen gjort gældende, at den ganske vist ikke har iværksat proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, i den foreliggende sag, men at dette intet ændrer ved det forhold, at sagsøgeren ikke er individuelt berørt af den anfægtede beslutning. Kommissionen har til støtte herfor anført, at den af sagsøgeren påberåbte retspraksis, nemlig Domstolens dom af 19. maj 1993 (sag C-198/91, Cook mod Kommissionen, Sml. I, s. 2487) og af 15. juni 1993 (sag C-225/91, Matra mod Kommissionen, Sml. I, s. 3203), ikke er relevant, idet den vedrører individuel støtte og ikke en generel støtteordning som i den foreliggende sag.

28 Kommissionen har i denne forbindelse — under henvisning til generaladvokatens forslag til afgørelse i sagen Cook mod Kommissionen — anført, at der bør foretages en begrænsning af anvendelsesområdet for den nævnte retspraksis for så vidt angår adgangen for de »interesserede parter« i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, til at opnå en prøvelse ved Retten af en beslutning, som Kommissionen har truffet om ikke at iværksætte proceduren i henhold til den pågældende bestemmelse. Med henblik på at undgå, at et stort antal virksomheder kan anfægte beslutninger vedrørende generelle støtteordninger, har Kommissionen gjort gældende, at kun de virksomheder, der er egentlige konkurrenter til en aktuel modtager af den pågældende støtte, bør have adgang til at opnå en prøvelse af en beslutning om ikke at »rejse indsigelse«, og at virksomheder, som kun marginalt er berørt, således bør afskæres herfra. Eftersom sagsøgeren er en transportvirksomhed, der kun er konkurrent til en kunde hos et skibsværft, som er en potentiel modtager af støtte gennem den pågældende støtteordning, er Kommissionen af den opfattelse, at sagsøgeren kun er indirekte og potentielt berørt af den anfægtede beslutning eller — som generaladvokaten udtrykte det i sagen Cook mod Kommissionen — kun »marginalt er berørt« i traktatens artikel 93, stk. 2's forstand.

29 Såfremt Retten måtte finde, at de tredjemænd, som ikke er blevet opfordret til at fremsætte bemærkninger, skal tillægges særlige processuelle rettigheder, skal der endvidere ifølge Kommissionen i det mindste tages hensyn til rækkevidden (for en region eller en industrigren) af de pågældende ordninger, til sagsøgerens henvendelser til Kommissionen under den administrative procedure, og til, at sagsøgeren er en virksomhed, der er berørt i sin egenskab af konkurrent til en kunde hos modtageren af støtte gennem den pågældende støtteordning, inden Retten tager stilling til, om sagsøgeren er søgsmålsberettiget. I denne forbindelse har Kommissionen fremhævet, at den kontakt, der ved mange lejligheder blev etableret inden vedtagelsen af den anfægtede beslutning, ikke var med sagsøgeren, men med Jumbo Shipping.

30 Sagsøgeren har indledningsvis anført, at Kommissionen aldrig har bestridt, at sagsøgeren havde en reel interesse i klagen og resultatet af en eventuel undersøgelse. Den støtte, som klagen særligt angik, skulle bl.a. ydes i form af en individuel skattelettelse, og den havde til formål at støtte visse redere i forbindelse med bygning af to »heavy lift«-skibe, hvoraf det ene, Frauke, skulle drives af sagsøgerens største konkurrent, SAL. Sagsøgeren har i denne sammenhæng anført, at det marked,

virksomheden opererer på, udgør en del af markedet for søtransport af tungt gods og omfatter »heavy lift«-skibe med en løftekapacitet på over 200 tons ved hjælp af eget udstyr. Sagsøgerne har imidlertid anført, at kun tre store selskaber, herunder sagsøgeren selv og SAL, opererer på dette marked.

31 Endelig har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen ved at beslutte ikke at rejse indsigelse mod den tyske støtteordning samtidig anlagde den opfattelse, at gennemførelsen af ordningen ikke var i strid med fællesskabsretten. Derved afviste Kommissionen tillige at iværksætte en undersøgelse i medfør af traktatens artikel 93, stk. 2, af, om de skattefordele, som ejerne af Frauke skulle have, set i sammenhæng med andre støtteforanstaltninger udgjorde støtte, der var uforenelig med fællesmarkedet. Kommissionens beslutning i den form, hvori den blev meddelt sagsøgeren, omfattede således en beslutning, som var rettet til denne, og som kan indbringes for Retten til prøvelse (jf. Domstolens dom af 15.12.1988, forenede sager 166/86 og 220/86, Irish Cement mod Kommissionen, Sml. s. 6473, og af 24.3.1993, sag C-313/90, CIRFS m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1125).

32 For det tilfælde, at Retten skulle fastslå, at den anfægtede beslutning udelukkende var rettet til Tyskland, har sagsøgeren gjort gældende, at det fremgår af retspraksis, at »de interesserede parter« i den i traktatens artikel 93, stk. 2, anvendte betydning kan anfægte beslutninger, hvorved Kommissionen uden at iværksætte proceduren i henhold til denne bestemmelse finder, at en støtte er forenelig med fællesmarkedet (jf. dommen i sagen Cook mod Kommissionen). Sagsøgeren mener at være »en interesseret part«, idet sagsøgerens interesser, som tilfældet med Frauke klart viser, er berørt af den tyske beskatningsordning.

33 Over for Kommissionens argumentation om, at der hverken findes aktuelle støttemodtagere eller egentlige konkurrenter til støttemodtagende virksomheder, når det drejer sig om godkendelse af en generel støtteordning, har sagsøgeren anført, at denne argumentation ikke er relevant i den foreliggende sag, da det drejer sig om støtte til en erhvervsgren, da sagsøgerens konkurrencemæssige stilling berøres, og da sagsøgeren har haft nær kontakt med Kommissionen under den administrative procedure.

34 Under retsmødet har sagsøgeren gjort gældende, at eftersom Kommissionen ved vedtagelsen af den anfægtede beslutning kunne identificere de fremtidige modtagere af støtte gennem den godkendte støtteordning på grundlag af den forudgående offentliggørelse af forskellige prospekter, vedrører den anfægtede beslutning i realiteten tildeling af støtte i en række enkelttilfælde, snarere end en egentlig støtteordning.

35 Endelig har sagsøgeren under retsmødet bestridt, at selskabet skulle have mulighed for at anlægge sag ved de tyske retsinstanser til prøvelse af den individuelle støttetildeling til sagsøgerens konkurrenter, særligt til bygning af Frauke, idet denne individuelle støtte bliver ydet i medfør af tyske beskatningsregler, der er godkendt af Kommissionen. Sagsøgeren har endvidere anført, at hvis Retten afviser sagen, vil Kommissionens praktiske anvendelse af reglerne om statsstøtte under disse omstændigheder i vidt omfang blive unddraget Fællesskabets retsinstansers kontrol, hvilket er uacceptabelt. Selv hvis sagsøgeren havde mulighed for at anfægte lovligheden af den konkrete gennemførelse af støtteordningen i henhold til national ret, ville det ikke have nogen indflydelse på spørgsmålet om, hvorvidt den foreliggende sag kan antages til realitetsbehandling.

*Rettens bemærkninger*

36 Det bemærkes indledningsvis, at i henhold til traktatens artikel 173, stk. 4, kan fysiske eller juridiske personer anlægge sag til prøvelse af beslutninger, der retter sig til dem, og beslutninger, som, skønt de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning rettet til en anden person, dog berører dem umiddelbart og individuelt. Spørgsmålet, om den her omhandlede påstand kan antages til realitetsbehandling, afhænger derfor af, om den anfægtede beslutning, der er rettet til den tyske regering og udgør afslutningen på den indledende procedure i medfør af traktatens artikel 93, stk. 3, berører sagsøgeren umiddelbart og individuelt.

37 Hertil bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at andre personer end en beslutnings adressater kun vil kunne påstå, at de berøres individuelt, som omhandlet i

traktatens artikel 173, stk. 4, hvis beslutningen rammer dem på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten (jf. ovennævnte dom i sagen Plaumann mod Kommissionen, Domstolens dom af 14.7.1983, sag 231/82, Spijker mod Kommissionen, Sml. s. 2559, præmis 8, og af 18.5.1994, sag C-309/89, Codorniú mod Rådet, Sml. I, s. 1853, præmis 20, samt Rettens dom af 19.5.1994, T-2/93, Air France mod Kommissionen, Sml. II, s. 323, præmis 42, af 27.4.1995, sag T-435/93, ASPEC m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1281, præmis 62, og af 13.12.1995, forenede sager T-481/93 og T-484/93, Vereniging van Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2941, præmis 51).

38 Med hensyn til den retlige karakter af den anfægtede retsakt må det for det første konstateres, at Kommissionen i overensstemmelse med artikel 3 og 4 i det syvende direktiv, hvis gyldighed ved direktiv 93/115 blev forlænget til udgangen af 1994, bl.a. har godkendt anvendelsen i 1994 af tyske beskatningsregler til fordel for redere og personer, der investerer i nye skibe (jf. ovenfor i præmis 8). Ifølge den anfægtede beslutning drejer det sig om anvendelse af § 82f i EStDV om særlige afskrivninger på nye skibe for redere og § 15a, sammenholdt med § 52, stk. 19, i EStG om skattelettelser for personer, der investerer i nye skibe. Der skal — stadig ifølge den anfægtede beslutning — ikke i henhold til disse to beskatningsordninger ske en nedsættelse af det beløb, der skyldes i skat, men ordningerne giver mulighed for at udskyde skattebetalingen, således at der opnås fordele udtrykt i nettonutidsværdi. Det bemærkes, at Kommissionen ikke i den anfægtede beslutning har taget stilling til, om de individuelle støtteforanstaltninger er forenelige med fællesmarkedet, men blot har taget til efterretning, at de tyske myndigheder har givet tilsagn om at overholde maksimumsgrænsen for driftsstøtte i medfør af det syvende direktiv ved gennemførelsen af de forskellige ordninger.

39 Eftersom det drejer sig om en godkendelse af anvendelsen af generelle beskatningsregler, fremstår den anfægtede beslutning, selv om den er rettet til en medlemsstat, således i forhold til de personer, som de pågældende regler eventuelt kan komme til gode, som en generel foranstaltning, der finder anvendelse på objektivt afgrænsede situationer og har retsvirkninger for en gruppe personer, der er bestemt generelt og abstrakt.

40 Endvidere fremgår det af sagens akter, at sagsøgeren er en nederlandsk virksomhed, hvis hovedaktivitet består i løftning og søtransport af tunge ladninger. Sagsøgeren benytter diverse »heavy lift«-skibe. Sagsøgeren tilhører den samme koncern som den schweiziske virksomhed Jumbo Shipping, der som holdingselskab imidlertid ikke driver virksomhed inden for denne erhvervsgren.

41 Det følger heraf, at den anfægtede beslutning i forhold til sagsøgeren er af generel rækkevidde, således at sagsøgeren kun er berørt i sin objektive egenskab af transportvirksomhed og i samme omfang som enhver anden erhvervsdrivende, der — aktuelt eller potentielt — befinder sig i en tilsvarende situation (jf. ovennævnte dom i sagen Spijker mod Kommissionen, præmis 9, og Domstolens dom af 17.1.1985, sag 11/82, Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 207, præmis 14). Endvidere må det fastslås, at sagsøgerens konkurrencesituation kun kan berøres potentielt og indirekte af vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Eftersom den pågældende beslutning vedrører godkendelse af en generel støtteordning, hvorefter potentielle støttemodtagere udelukkende er afgrænset generelt og abstrakt, forudsættes det, at støtteordningen konkret er blevet anvendt ved ydelse af individuel støtte, for at der kan siges at foreligge en aktuel støttemodtager og således også en egentlig konkurrerende virksomhed til støttemodtageren.

42 Retten finder, at det blotte forhold, at sagsøgeren har indgivet klage til Kommissionen, som beskrevet ovenfor i præmis 6, og at sagsøgeren har haft brevveksling og ført samtaler herom med Kommissionen, ikke kan siges at udgøre tilstrækkelige særlige omstændigheder til at individualisere sagsøgeren i forhold til alle andre, således at sagsøgeren får søgsmålskompetence for så vidt angår en generel støtteordning. Det fremgår tillige af ordlyden af den anfægtede beslutning, at det ikke var sagsøgerens klage, men forlængelsen af gyldigheden af det syvende direktiv til udgangen af 1994, som nødvendiggjorde, at Kommissionen traf en ny beslutning med hensyn til, om de forskellige tyske støtteordninger, herunder den anfægtede ordning, var forenelige med fællesmarkedet.

43 Det bemærkes endvidere, at i tilfælde af, at Kommissionen ikke havde godkendt den generelle støtteordning, ville den blotte omstændighed, at de generelle

beskatningsregler kunne komme en person til gode, ikke være tilstrækkelig til at godtgøre, at den pågældende var individuelt berørt af en sådan beslutning i traktatens artikel 173, stk. 4's forstand (jf. ovennævnte dom i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, præmis 15). Retten finder derfor, at Kommissionen med rette har anført, at denne retspraksis så meget desto mere må finde anvendelse i den foreliggende sag.

44 Med hensyn til sagsøgerens argument om, at sagsøgeren — i betragtning af det begrænsede antal erhvervsdrivende på markedet for løftning og søtransport af tunge ladninger — i konkurrencemæssig henseende i særlig grad berøres som følge af anvendelsen af støtteordningen til fordel for de selskaber, der har bestilt skibet Frauke, bemærkes det, at Kommissionen i den anfægtede beslutning ikke har taget stilling til, om individuelle støtteforanstaltninger er forenelige med fællesmarkedet (jf. ovenfor i præmis 38). Det følger heraf, at med hensyn til godkendelsen af en generel støtteordning er sagsøgerens argumentation uden relevans i den foreliggende sag, idet tildelingen af individuel støtte først sker efter en konkret anvendelse af den pågældende støtteordning. Endvidere bemærkes det, at de pågældende beskatningsregler ikke alene vedrører bygning af »heavy lift«-skibe, som har sagsøgerens særlige interesse, men skibsbygning i Forbundsrepublikken Tyskland generelt, dvs. bygning af mange forskellige slags skibe.

45 Under retsmødet har sagsøgeren gjort gældende, at eftersom prospekterne blev offentliggjort inden vedtagelsen af den anfægtede beslutning, indeholder beslutningen i realiteten en godkendelse af et begrænset antal afgørelser om tildeling af individuel støtte. Det må imidlertid fastslås, at selv om der var udgivet sådanne prospekter, ville denne omstændighed i intet tilfælde kunne ændre bedømmelsen af den retlige karakter af beslutningen (jf. ovenfor i præmis 38 og 39). Den pågældende støtteordning, som blev godkendt for året 1994, finder således ikke alene anvendelse på bygning af nye skibe, for hvilke der var udarbejdet et prospekt, da den anfægtede beslutning blev vedtaget, men finder generel anvendelse til fordel for alle redere og personer, der investerer i nye skibe, herunder f.eks. på investeringsbeslutninger med skattemæssige virkninger for 1994, der er truffet efter vedtagelsen af den anfægtede beslutning.

46 Det følger af ovenstående betragtninger, at sagsøgeren ikke kan anses for at være individuelt berørt af den anfægtede beslutning.

47 Endelig skal der tages stilling til sagsøgerens argumentation om, at sagsøgeren i sin egenskab af »interesseret« virksomhed i traktatens artikel 93, stk. 2's forstand er berettiget til at anlægge sag til prøvelse af beslutningen om ikke at rejse indsigelse mod den tyske støtteordning og følgelig om heller ikke at indlede den kontradiktoriske procedure i henhold til artiklens stk. 2 (jf. ovennævnte dom i sagen Cook mod Kommissionen). Hertil bemærkes, at artikel 44 og 48 i Rettens procesreglement i princippet ikke er til hinder for, at sagsøgeren kan fremføre denne argumentation. Det fremgår af sagsfremstillingen i stævningen, bl.a. for så vidt angår den støtteeffekt, der følger af den tyske beskatningsordning, at sagsøgeren klart søger at påvise, at gennemførelsen af den pågældende ordning er uforenelig med det syvende direktiv. Eftersom det fremgår af opbygningen af den procedure, som er fastlagt i traktatens artikel 93 med hensyn til statsstøtte, at Kommissionen ikke kan erklære støtte for uforenelig med fællesmarkedet uden at have indledt den kontradiktoriske procedure i henhold til artiklens stk. 2 (jf. ovennævnte dom i sagen Matra mod Kommissionen, præmis 33), må påstanden om annullation af den anfægtede beslutning fortolkes således, at den tillige indeholder en påstand om annullation af Kommissionens afslag på at indlede den kontradiktoriske procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2 (jf. i samme retning ovennævnte dom i sagen CIRFS mod Kommissionen, præmis 18).

48 Sagsøgerens argumentation kan imidlertid på grund af omstændighederne i den foreliggende sag ikke tages til følge. Selv om Domstolen i ovennævnte domme i sagen Cook mod Kommissionen og i sagen Matra mod Kommissionen har anerkendt, at »interesserede parter« i traktatens artikel 93, stk. 2's forstand — forstået som »de personer, virksomheder eller sammenslutninger, hvis interesser måtte være berørt af den tildelte støtte, herunder navnlig konkurrerende virksomheder og erhvervsorganisationer« — skal anses for at være individuelt berørt af beslutninger om afslag på at iværksætte proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, finder Retten imidlertid ikke, at denne retspraksis finder anvendelse på den foreliggende sag.

49 I de to ovennævnte sager blev det anerkendt, at der bestod en søgsmålsadgang for konkurrerende virksomheder til aktuelle modtagere af statsstøtte, med det formål at sikre overholdelsen af de processuelle garantier i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, idet de to sager vedrørte lovligheden af en beslutning, hvorved Kommissionen fastslog, at individuelle støtteforanstaltninger var forenelige med fællesmarkedet. Som Retten allerede har omtalt ovenfor i præmis 39, vedrører den anfægtede beslutning godkendelse af en støtteordning, hvorefter de potentielle støttemodtagere kun er bestemt generelt og abstrakt. Det forudsættes, for at der kan siges at foreligge en aktuel støttemodtager, at støtteordningen konkret er blevet anvendt ved ydelse af individuel støtte. Det følger heraf, at på det tidspunkt, hvor der vedtages en beslutning vedrørende en generel støtteordning, og dermed inden der er ydet individuel støtte i henhold til ordningen, kan der ikke foreligge »konkurrerende virksomheder« i den i nævnte retspraksis anvendte betydning, som kan påberåbe sig de processuelle garantier i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2.

50 Hvis sagen blev antaget til realitetsbehandling under de foreliggende omstændigheder, hvor sagsøgeren kun er indirekte og potentielt berørt af den generelle støtteordning og således kun marginalt har interesse i den anfægtede beslutning, ville det medføre, at begrebet »individuelt berørt« i traktatens artikel 173, stk. 4, ville miste enhver retlig betydning, idet der ville blive tillagt et næsten ubegrænset antal virksomheder ret til at anlægge sag til prøvelse af en generel beslutning. Endelig kan Retten ikke, blot fordi der muligvis ikke, som hævdet af sagsøgeren, er adgang til at anlægge sag i henhold til national ret i Tyskland, overskride grænserne for sin kompetence i henhold til traktatens artikel 173, stk. 4.

51 Det følger heraf, at sagen må afvises, uden at det er fornødent at tage stilling til, om sagsøgeren er umiddelbart berørt af den anfægtede beslutning.

## Sagens omkostninger

52 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har tabt sagen og bør derfor pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Udvidede Afdeling)

**1) Sagen afvises.**

**2) Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

Briët Vesterdorf Lindh

Potocki Cooke

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. juni 1996.

H. Jung C.P. Briët

Justitssekretær Afdelingsformand